

Szocialista demokrácia - szocialista állam

A szocialista demokrácia biztosítja, hogy a tömegek megismerjék a szocialista építés gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális feladatait; tudatosan aktív részt vállaljanak az építőmunkában; ellenőrizzék, hogy az állami, gazdasági, hivatali s egyéb szervek és intézmények munkája a köz javát szolgálja.

Ez a szocialista demokrácia kiterjesztésének lényege. Ezért mondhatjuk tehát, hogy a szocialista demokrácia lényegében a proletáriátus államhatalmának és társadalmi berendezkedésének fejlettebb, a szocializmus teljes felépítése feladatkörének és időszakának megfelelő formája. Nem ellentét a proletáriátus diktatúrájával, hanem annak a fejlődésben elért magasabb formáját testesíti meg.

Vannak, akik még mindig valamiféle „abszolút” „tisztá” demokrácia illúzióját kergetik, olyan államrendről álmodoznak, amely kivétel nélkül mindenki számára demokráciát biztosítana. Ilyen államrend nem volt és a mi korszakunkban egyelőre nem is lehetséges. Eppen ebből következik, hogy a szocialista demokrácia kiszélesítése – akárcsak forradalmi építőmunkánk megelőző szakaszai – nem egyszerű diadalmenet. A dolgozó tömegek demokráciáját csak a szocializmus teljes felépítésének talaján lehet kibontakoztatni, s csak úgy, ha eközben leküzdjük az építőmunka, a politikai, a társadalmi élet, a kultúra és az ideológia területén óhatatlanul jelentkező antiszocialista jobb- és „bal” oldali torzításokat és tendenciákat, s harcolunk azok ellen, akik a szocialista demokráciát a szocializmus ellen akarják felhasználni.

A szocialista demokrácia fejlesztése a leghatékonyabb formája a tömegek eszmei-politikai nevelésének is. Kétségtelen: a szocialista tudattörpülésben mással nem pótolható eszmei-politikai nevelés és onképzés mellett döntő szerepe van a társadalmi gyakorlatnak. Ma megvannak az objektív feltételek anhoz, hogy újabb és újabb milliókat tegyünk a szocializmus tudatos építőivé. A falun és a városban tízezrek és százezrek, akik eddig csak saját gondjaikkal törődtek, s nemigen tekintettek utcájuk, falujuk határára túlra, most az egész ország ügyeinek intézésében vesznek részt, az ország építésében nemcsak mindennapos üzemi, hivatali, termelőszövetkezeti tevékenységükre, hanem közügyekben tett javaslatokra, elgondolásaikra, önkéntes munkájukra is támaszkodhatunk. Az üzemi demokrácia forrmain, a szakszervezetekben, a Kommunista Ifjúsági Szövetségben, a népfőntbizottságokban most minden lehetőség megvan eleven, pezsgő vitaszellemmel kialakítására, az üzem, a vállalat, az adott község, a kerület és a város – s ezáltal az egész ország – gondjainak megtárgyalására, a közös teendők kialakítására.

(Kállai Gyula „Szocializmus, népfőnt demokrácia” c. könyvéből)

Szocialista államunk továbbfejlesztésének, az egyetemes népi állam kialakulásának kulcskérdése a szocialista demokratizmus mind szélesebb körű kibontakoztatása. A törvényalkotás folyamatában támogatni kell a népi kezdeményezéseket és gyakrabban kell széles körű tanácskozásokat szervezni a néppel. A szocialista demokrácia fejlődésének fontos követelménye, hogy a lakosság minél szélesebb rétegei kapcsolódjanak be közvetlenül is a közügyek intézésébe. Erre alkalmasak a helyi tanácsok, amelyek államhatalmi szervek és egyben a nép legátfogóbb tömeg szervezetei is. A tanácsok a lakosságot közvetlenül érintő kérdéseket – a társadalmi érdekek és a szakszerűség betartásával – a lakosság közvetlen részvételével döntsék el. Küzdeni kell a szocialista demokrácia fejlődését akadályozó a lakosság öntevékenységét korlátozó bürokratikus szemlélet és ügyintézés ellen.

Küzdeni kell a szocialista demokrácia fejlődését akadályozó, a lakosság öntevékenységét korlátozó bürokratikus szemlélet és ügyintézés ellen. Az állami szervek hatásköréből mind több feladat közvetlenül a társadalmi szervek és a tömegszervezetek hatáskörébe kerül. A szocialista demokratizmus fejlődését jelzi, hogy a társadalmi szervezetek mindinkább részt vesznek az állami szervek tevékenységének támogatásában és az állami munka ellenőrzésében.

A proletárdiktatúra és az egyetemes népi állam között nincs merev válaszfal. Amilyen mértékben a proletárdiktatúra betöltötte történelmi hivatását, olyan mértékben alakul át egyetemes népi állammá. Az egyetemes népi államban a proletárdiktatúra demokratikus vonásai fejlődnek tovább, a proletárdiktatúra államának új tartalma teljesedik ki. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában azzal segítjük ezt a folyamatot, hogy a társadalom és az állam erejét a gazdasági és a kulturális építőmunka felépítésére összpontosítjuk.

(Az MSZMP VIII. kongresszusának határozatából.)

A legutóbbi években tovább erősödött a szocialista demokrácia, megélné a közélet. A korábbi időszakhoz mérve fokozódott a dolgozók aktivitása a közügyek tárgyalásában, s jelentős rétegek vitatták meg a gazdasági építés kérdéseit, a nemzetközi, társadalmi, kulturális problémákat. A dolgozók részvétele az állami, a társadalmi, a helyi ügyek intézésében mégsem fejlődött kielégítően. A szocialista demokrácia továbbfejlesztésének fontos eleme a helyi szervek jogköreinek kiszélesítése. Biztosítani kell a tanácsok számára az önálló pénzügyi gazdálkodás lehetőségét a kommunális fejlesztés területén, a kulturális, valamint a szociálpolitikai igények kielégítésében. Szükséges a tanácsok szerepének, hatáskörének pontosabb meghatározása – egy új tanács törvényben.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetésével nagyobb lehetőség nyílik a demokrácia fejlesztésére az üzemekben. A kérdések többségében a vállalatok, az üzemek vezetői maguk döntenek, és számukra is fontossá válik, hogy kollektívájuk tapasztalataira, véleményére támaszkodjanak. Ugyanerre az irányba hat a tokozódó anyagi érdekltség. A dolgozók anyagilag is érdekeltté válnak abban, hogy a vezetők figyelmét idejekorán felhívják a gazdálkodás hiányosságaira, s velük együtt közreműködjenek a hibák kijavításában.

A szocialista demokrácia kiterjesztésében alapvető a dolgozó tömegek politikai tudatának fejlesztése, a rendszeres, sokoldalú tájékoztatás és olyan politikai légkör megteremtése, amelyben kötelességüknek érzik, hogy mint az ország gazdái, részt vegyenek minden fontos kérdés eldöntésében. Ebben fontos szerepük van a szakszervezeteknek, a Hazafias Népfőntnek, a KISZ-nek, a nőmozgalomnak és általában a tömegszervezeteknek, – mozgalmaknak, amelyeknek feladata kiszélesül, gazdagabb tartalommal telik meg.

Az új választójogi törvény, az egyéni választókerületek bevezetése további lépés a szocialista demokrácia fejlesztésének útján. Növelni kell az országgyűlés szerepét a törvényalkotó tevékenységben és az Elnöki Tanács, valamint a kormány munkájának ellenőrzésében.

Népköztársaságunk alkotmányát 1949-ben fogadták el. Azóta befejeztük a szocializmus alapjainak lerakását és megkezdjük a szocializmus teljes felépítését. A végbement változásokat időszerű az alkotmányban is megfogalmazni.

(A Magyar Szocialista Munkáspárt IX. Kongresszusa anyagából)

A szocialista demokrácia további kibontakoztatására irányuló tervünket biztos alapokra építjük, mert hazánkban a hatalom szilárd, az államépítésben erős, munkások, munkások, munkások tapasztalatokkal rendelkezik, belpolitikai helyzetünk nemcsak szükségessé, hanem lehetővé is teszi terveink végrehajtását.

Az államélet és a szocialista demokrácia fejlesztése a munkáshatalom, a szocialista állam további megszilárdítását, erejének növelését, hatékonyságának fokozását jelenti. Államéletünk, a szocialista demokrácia továbbfejlesztésének lényege, hogy egyidejűleg erősítjük a központi hatalmat és növeljük a helyi szervek önállóságát.

(Kivonat az MSZMP X. Kongresszusa anyagából)

Még nem alakítottuk ki annak a módját és formáit, hogy felkeltsük az ifjúság igényét a közéletben való részvetelre, pedig forradalmi gyakorlat és elmenyek nélkül nem lehetséges a forradalmi tudat kialakítása. Ebben a szocialista irodalom, művészet csak közvetett élményeket adhat. A szocialista demokratizmus kiszélesítésének lehetőségével élve olyan formákat, módokat kell keresnünk, amelyekben az ifjúság közéleti aktivitása a legjobban, legegészségesebben kifejlődhet és érvényesülhet. A közéleti aktivitást csökkenti, hogy a feladatok, amelyeket az ifjúság elé állítunk, gyakran nem elég vonzóak, némelykor csak alfeladatok, az esetek többségében utasításra, nem pedig a maguk elhatározása alapján végzik el őket.

Az ifjúság képviselőit nehezíti, hogy sokszor még a 25-30 éveseket sem kezelik felnőttek. Ez érthetően visszahatást kelt az ifjúságban, de a felnőttek közéletét is megfosztja az ifjúság frissítő, lendületes jelenlététől. Mindezek miatt következetesebben kell megvalósítani és törvényesíteni, hogy a fiatalok – választott politikai és érdekvédelmi szervek révén – legyenek szavazati joggal rendelkező tagjai intézményünk, munkahelyünk, városunk, megyénk gazdasági, társadalmi, tömegszervezeti vezető és tanácsadó testületeinek. Közvetlenül vagy megbízottaink útján, aktívan vegyenek részt minden reájuk vonatkozó, életüket, munkájukat alakító döntésben, társadalmi cselekvésben.

(Az MSZMP Központi Bizottságának 1970. február 18-19-i ifjúságpolitikai határozatából.)

Falun maradt fiatalság

Falu:

Gémeskút, zsúptetős ház, tehéncsorda, bezárkózott emberek, nagymise. Fekete öregasszonyok, karéjozó lányok, legények, kucsmás-nagybajuszú öregek. Kanyargós utcák, por, sár, szekér, kátyú.

Falu:

Új üzem, járda, gimnázium, presszó, új házak sora, művelődési ház. Farmer, beat, kocsik. Műszak, esztergapad, közsörűgép, hosszú haj. Kom-bájn, vegyszeres gyomirtás. Erő, lendület.

Falu mindkettő. A régi és az új ölelkezése. Kibontakozó új élet. Fialat élet – fiatal falusi élet.

Nógrád megye:

Két város, a többi falu. Kicsik és nagyok. Dombok, hegyek közé bújó élet. Lakói a „jó palócok”, s a „tót atyafiak”. És örököseik: a ma fiataljai. A falu fiataljai.

37.200 15 és 24 év közötti fiatal él itt.

Nagyrészek a falvakban keresi útját, megélhetését, igyekszik gyökert verni, megteremteni jövőjét. Közöttük keresem sorsukat, alakuló életüket, Gondjaik, örömeik: mindenki gondja, a mi gondunk is, az enyém is.

Nekik az idősebb generáció nézetével is meg kell küzdeniük a jobbért, a szebbért.

Egy két világháborút megélt, óvatosságotan előrelátó öregember így nyilatkozott a közművesítésről:

– Hiába vezetik be a vizet, mert ha jön egy háború, akkor még jó lesz az öreg kút, de a vezetékbeli egy csöpp se fog jönni!

A maga módján igaza van ennek a csupa ránc, borostás öregembernek. Persze ő úgy gondolja, hogy a vezeték megépítése a kutak bedöntésével jár együtt.

Erről még senki sem világosította fel.

Egy másik községben két fiatal lány „drámát” írt a generációs problémáról. A darabot a helyi ifjúsági klubban be is mutatták. Nagy vita követte.

A régi elleni lázadás új formája ez?

A pénz:

Igen, a pénz, a pénz, amit – míg lesz – mindig irigyelni fognak egymástól az emberek, bármennyire is meg vannak elégedve helyzetükkel. Mivel megszűnt az a probléma, hogy földet, lovat kell venni, hirtelen megnőtt a házépítők és az új kocsitulajdonosok száma.

Sok fiatalnak gyűlik otthon gyermekkorától a félretett, szülők által megspórolt stafírung. Konyha, szobabútor – félévszázados izléseltalódással – dunna, mellyel talán már se sem takaróznak. Olyan szülői gondoskodás ez, mely sok esetben csak sőtördést okoz, mert az ifjú házások már modernet, praktikusot, jobbat akarnak.

Falu ez, mely megmozdult, s jobbakat akar, de ez a világ még nem teljesen az ő igényeikre méretezett. A vágyak, a lehetőségek beteljesülése még messze van.

Kis járás a megyében; egyetlen gimnáziuma van. Fennmaradási gondokkal küzd. A felvettek tanulmányi átlaga 3,6, ami azt jelenti, hogy közepes bizonyítvánnyal már be lehet jutni, és talán örülnek is neki, mert így „kívan” a létszám. Általános gimnázium – nem szakközépiskola, vagy technikum –, melynek a feladata kimondottan a továbbtanulásra való felkészítés.

Kérdem: hogyan és kiket?

Egy tanulónak több szakkörben, sportmegmozduláson, tanulmányi versenyen kell részt vennie, mert mutatni azért kifelé is kell valamit.

Az itt végzett diáklánynak már fényes karriert jelent egy irodában adminisztrátorkodni. Mikor megkérdeztem, hogy miért nem megy szakmát tanulni, hiszen a sok új ipartelepítés módot nyújtana ehhez, határozottan felelt.

Nem. Azt azért már sikerült kinevelni, hogy egy „érettségizett” ne menjen fizikai munkára.

A vágyak, a lehetőségek kinyíltak, az alap kevés.

Nógrád megyében 29 371 általános iskolai, 4 869 középiskolai, 435 felsőfokú, és 4 840 szakmunkástanuló van.

Beszélgettem egy képesítés nélküli pedagógussal:

– Miért jöttél tanítani?

– Nem vettem fel az egyetemre.

– Nem akartam pedagógus lenni. Így jött. Jelentkeztem még egyszer az egyetemre, s ha nem vesznek fel, elmegyek segédmunkásnak.

– Miért nem megy szakmát tanulni?

– A családban mindenki jó szakmunkás. De nekem nem kell. Talán, ha nem jártam volna gimnáziumba...

Magányosnak érzi magát.

Sokan beszélnek a nagyváros magányáról. Bármennyire is meglepő, a falu magánya is létezik, s ez sokkal kínzóbb lehet, mint a városi. Főleg annak aki nem tud ebből kimozdulni, aki tehetetlen rabja lesz. Nem úgy kitörni, hogy városba kell menekülni, hanem megkeresni és megtalálni a lehetőségeket, felismerni a magunk forradalmát a munkánkban. Ehhez kell még a falusi fiatalságnak segítség.

Palócz Imre (1931-1973)

Pártvezetőt gyászol városunk, megyénk munkásmozgalma. Kivételes érzékű, sokoldalú érdeklődésű, széleslátókörű, a meggyesékhely anyagi és szellemi felemelkedésén hittel, vasakarattal munkálkodó társadalompolitikust vesztett el a közélet. Mint szerkesztő bizottságának néhány éven át, a legutóbbi időig- volt tagjától búcsúzik a Palócföld szerkesztősége, olvasótábor.

Palócz Imre tragikusan derékbatört életútja a felszabadulás után felnőtt kommunista nemzedék sorsának szép példája. Munkásból lett vegyész mérnök, tudományos kutató, pártmunkás. Bármilyen munkakörben dolgozott is, a legjobb munkások legtisztelteméltóbb erényei őrizte meg, szoros, eltéphetetlen szálakkal kötődött a munkásosztályhoz, érzelmileg és értelmileg azonosult a történelmi küldetését teljesítő munkásság céljaival, részt vállalt társadalomformáló küzdelméből.

A következetes tanulás s az ismeretek birtokában az újat, jobbakat akarás volí személyiségének egyik legfőbb jellemzője. Mindig képezte magát, korszerűsítette tudását és szüntelenül tanított. Saját példáján látta igazolni és igyekezett környezetében is tudatosítani a műveltség, a tudományos ismeret szerepét, jelentőségét a szocialista építés folyamatában. Korát meghazudtoló bölcsessége, lényeglátása alapos felkészültségéből táplálkozott. Megfontolt józanságával jól összefért az a jellemvonása, hogy mind politikai, mind szakmai, mind általános emberi kérdésekben mindig kész volt maga körül alkotó feszültséget teremteni, ahol csak megfordult: üzemekben, munkapadok mellett, értelmiségek körében, fiatalok között. Okos tanácsaival, ötleteivel segítette a Palócföld szerkesztését is.

Palócz Imre alig több mint négy évtizedre szabott, de így is eredményekben, sikerekben gazdag pályája jelenkorunk, a békés építés forradalmiságát példázza. Emlékét akkor őrizzük meg hozzá méltó kegyelettel, ha erősítjük a Palócföld közéleti társadalompolitikai funkcióját, szerepét, a szebb holnapok érdekében nagyobb részt vállalunk a ma formálásából, valóságunk, szűkebb és tágabb környezetünk alakításából s mindezt e tudatosan vállalt feladat nagyságrendjéhez méltó alázattal, de szenvedéllyel, szocialista elkötelezettséggel cselekedjük.

Munkahely:

Itt forr talán a legjobban az új bor.

Központi fekvésű falvak erősen iparosodnak. Szinte alig akad falu, ahol ne volna egy Pestről „kitelepipített” üzemszázalék. Itt van munkaerő. Ennek ellenére nagyon sokan ingáznak még. Napi 4–5 órát is utaznak munkahelyükre. Számukra megszűnt az otthoni művelődés, a falubeli közéleti tevékenység. A szabadság ideje alatt bekapálják a krumplit, málnát, elvégzik a ház körüli teendőket.

Evés, ivás, alvás, munka.

A nap állandó körforgása ez.

Ezeket a problémákat oldja meg az otthoni munkahely. Több szabadidő, több lehetőség a társasélet kibontakoztatására, a művelődésre.

Művelődés:

A régi hagyományok lassan feledésbe mennek. Szüreti felvonulás, búcsúi bál még megtalálható ugyan, de ízüket, romantikájukat vesztették, Beatra táncolnak a legények, „karéjoznak” a lányok, a klubkönyvtárban, a művelődési házban.

A régi dalok és énekek már csak kevés idős ember száján élnek.

Új művelődési szokásrendszerek vannak kialakulóban. Új formák, új tartalom. Az új élethez igazodó.

Falu:

Gémeskút, zsúptetős ház, tehéncsorda, bezárkózott emberek?

Falu:

Új üzem, járda, gimnázium, presszó, új házak sora, művelődési ház! Már ez a jellemzőbb. Új falvak bontakoznak ki, új emberekkel.

FIATALOKKAL. És másokkal.